

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre.....	16 kor.
Negyedévre.....	4 "
Helyben háshoz hordva:	
Egész évre.....	20 kor.
Negyedévre.....	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre.....	24 kor.
Negyedévre.....	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
ünnap utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kérésre visszadadja
vagy megörökösre nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Kultúregyletek fuziója.

Nem régiben alakult meg a legfiatalabb kultúregylet, a biharmegyei. Nem azért ilyen későn mintha nem lett volna reá előbb szükség, hanem egyrészt a régi mulasztása volt az oka, másrészt pedig, mert negyedszázad óta itt működött, bár szerény keretek közt, egy hasonló célú egyesület, a Biharmegyei Népevelési Egylet.

Az új kultúregylet kedvező auspiciumok közt indult meg. Agilis, minden hazafias és nemes eszméért buzgólkodó főispánunk állott az élére, a mi már egymagában sikert jelent. Néhány hónap alatt 600 tag sorakozott a kibontott lobogó alá; alapítvány tőkéje az új egyesületnek már jóval túl van a 10000 koronán.

Az új egyesület nagyrabecsülte a régit s annak működését s ebből kifolyólag felszólította, hogy legyen a Bmke-nek népevelési osztálya. Tegnap tárgyalt ez ügyben a két egyesület kiküldött bizottsága, de nem tudtak megegyezni.

A vitából úgy tűnik ki, mintha az lett volna a Népevelési egylet részéről a vonakodás oka, mintha félne az attól, hogy az új egylet címébe vette a magyar jelzőt. Ez lehet egyesek részéről aggodalom, hogy így majd visszariadnak tőle a nemzetiségiek. Nem labanckodás ez, hanem körültekintő óvatosság. Erre azonban megadta a főispán a feleletet.

Mi úgy tudjuk, más az igazi ok. Egy negyedszázados egylet érthető, ha félti önállóságát. Ez az igazi ok, de úgy értesülünk, hogy most már ez is meg fog szünni s mi sem áll utjában a két kultúregylet fuziójának.

Ez lenne a kívánatos, hogy az így még jobban erősödő kultúregylet aztán annál nagyobb tevékenységgel és sikerrel haladjon kitűzött célja felé.

*

A két egylet kiküldötteinek vasárnapi igen érdekes és tanulságos tanácskozásáról tudósítunk a következők:

Jelen voltak Glac Antal főispán elnöklete alatt Dus László, Thury László dr, dr Krüger Aladár, dr Fráter Pál, Réz Mihály, Bőszörményi Géza, Bodnár János és Tyll János.

Glac Antal főispán megnyitja az ülést ismerteti a bizottság előtt, hogy a Bmke alakuló közgyűlése nagy elismeréssel nyilatkozott a Biharmegyei Népevelési Egyesület eddigi működéséről és hogy a közgyűlés a jelenlévő öt tagu bizottságot bízta meg, miszerint az erőlt szétforgácsolásának elkerülése végett szólítsa fel a Népevelési Egyesületet, hogy lépjen be a Biharmegyei Magyar Közművelődési Egyesületbe és ott alakítsa meg a népevelési osztályt, melyben eddigi tevékenységét fokozott mértékben gyakorolhatja. Az esetben ha a beolvadás megtörténik a Bmke a népevelési ügyeit teljesen a Népevelési Egyesületre bízva s ha kívánja még a jelenleg meglévő pénzalapját is rendelkezésre bocsátja. Kéri a bizottságot sziveskedjék erre vonatkozólag véleményt nyilvánítani.

Dus László a beolvadásnak nem volna ellensége, azonban a Biharmegyei Magyar Közművelődési Egyesületében van egy szó, mely ellenszenvet fog szólni a nemzetiségiek előtt és

ez az, hogy Magyar. E miatt nem járul hozzá a beolvadáshoz.

Glac Antal: Az elmondottakra csak azt jegyzi meg, hogy a megalakult közművelődési egyesület minden sérelem és érzékenykedés figyelmen kívül hagyásával választotta magának ezt a címet, hogy magyar. Amikor azonban ezt tettük nem az volt a cél, hogy a nemzetiségieket letörjük, hanem az, hogy megnyerjük magunknak őket is.

Mi nem akarunk nemzetiségi művelődést, mi magyart akarunk és kívánjuk, hogy ebben a munkánkban a Népevelési Egyesület velünk dolgozzék.

A magyar név nem lehet akadály a beolvadásnak, hiszen a legtöbb nemzetiségi közművelődési egyesület bevette elnevezésébe, hogy tót, vagy román és éppen mi tagadjuk meg Magyarországon, hogy magyar egyesület vagyunk?! Ezt az indoklást nem fogadja el és ismételtlen kéri a Bmke nevében, hogy együttesen dolgozzék a két egyesület.

Bőszörményi Géza örömmel üdvözlö az az eszmét, hogy a két egyesület együttes erővel dolgozzék, azonban a Népevelési egyesületnek 25 éves vanmultja és eddig sokat tett, most már anyagi ereje is van működéséhez és kilátás van rá, hogy tovább is fog működni és nem látja szükségét annak, hogy feladja álláspontját. Kéri hogy a Bmke olvadjon be a Népevelési Egyesületbe.

Dr Fráter Pál. Absolut igazság az, hogy minden ami ez országban van az legyen magyar és annak be kell vallania magyarságát. Megütközéssel veszi tudomásul, hogy Dus ezt az elnevezést magyar kifogásolja. Ezt nem fogadja el indoknak. A másik indok a beolvadás ellen a 25 éves mult, ez az egyesület érzékenységét sérti, azonban nem oly észrevétel, hogy a beolvadást a miatt el kellene halasztani. A Bmke nagy célért alakult meg és szükség van rá, hogy ezeknek a céloknak szolgál-

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

A megbízatás.

— Uram, — szólt az idegen, kerek, kemény kalapját kezében tartva, s otthonias bizalmassággal mosolyogva rá a festőre, — uram, én bolondja vagyok az ön festményei-nek, örültje, uram, örültje. Cheuque vagyok, Leonard Cheuque.

A művész már kétszer mulasztotta el a házbért s a kapusné árgus szemekkel leste, hogy mikor jön hát a megrendelő már egyszer, — föléledve hrilgatta ezt a beszédet, mely soha sincs ellenére egy festőnek sem. Bignacnak hívták, gascognei fiu volt s annak a tulzó impressionista iskolának volt még tulzóbb követője, amely Edvard Manet tartja mesterének.

— Foglalkozik ön megrendelésekkel? — kérdezte az idegen s mintha azt kérdezte volna a szemével: »Nem néz engem bolondnak?«

— Igen, — felelt a festő, erre amaz leült. Bignac gépiesen zárta be az ajtót s visszatért, mintha azzal a szándékkal tenné, hogy ezt a megrendelőt nem hagyja menekülni. Az első s talán az utolsó.

Amaz így folytatta.

— Elmegyek, elmehetek ezerötszáz frankig vásznankint.

— Vásznankint? ... Talán több kell?
— Tizenkettő kell. Egyforma nagyságu: egy méter magas, hatvannégy centi széles, nyomott bordúrral. A méreteket megvettem a városház terméről, a négy falon csupán ilyen nagyságu képekre lesz hely.

— Micsoda városház?
— Hogyan micsoda? Hát az enyém, a d'Eclanchy-sur-Breuse városháza. Itt születtem s negyvennyolc éve itt vagyok férfi, itt alapítottam meg szerencsémét és a városház maga is az enyém, mert mint polgármester, én építtettem azt városom számára.

A festő nem mert többé föl sem nézni a palettájáról. Tizenkettő ezerötszáz! — gon-golta magában.

És a polgármester körül-nézelődött a műteremben, nagy léptekkel sétálva. Hirtelen megállt és hozzá fordult.

— Uram, ismer ön valami különbet, mint egy tisztos polgár?

— Nem, sem a földön, sem az égen, — szólt Bignac, aki egy kissé nyugtalanul nézte a megrendelőjét.

— Ezt a tisztos polgárt maga előtt látja, uram. Üdvözölheti. Ime, itt a teljes életrajza, fel fogom olvasni!

»Született 1861 július 14-én; nyolcvan-két évvel a Bastille bevétele után. Szülei a földművelőosztály tagjai. Anyja kegyes, apja szabad gondolkodó. Első nevelését a szülei házában nyerte. Elvégezte az eclanchy-i isko-

lát, a világi iskolát. Önszorgalommal készült tovább. A vendéglőstől újságokat kapott. Szinte falta. Anyja elhunyt, atyja meghalt. Megsíratta őket. Párizsba utazott. Itt élt. Különböző foglalkozáshoz kezdett. Végre a Mille Fleurs illatszervár megbízottja lett. Többé nem is hagyta azt el. Főnöke szerette. Heves véru; sorsjegyet vett; jó szomat. Egy év szolgálatban. Az élet gyorsan elröpül, kisasszony, szólt ahoz, aki madame Cheuque lón és aki nem volt más, mint főnökének leánya, aki megesküdtött, hogy hű marad. Udvarlója jött. Káplár. Megkérte. Visszautasította. Ő kitar-tott. Főnök meghalt. Szereltem győzött. Há-zasság.«

És széles gesztussal foglalta össze az autobiographiát:

— Ime, hat kép számáral
— Hat kép, — hebegett Bignac.
— Na igen, a megrendelt első hat kép.
— A polgármesteri hivatalnak?
— Eclanchyba.
— Sur Breuse?

Az örült nevetési vágy és a kínos kötelességérzet küzdött a festőben. Mert mégis, 17—18,000 frank! Ez nem kinevetni való.

— Roppant érdekes eredeti, új ... ha mondom, — szólt a gascognei.

— És demokratikus, — jelentette ki Cheuque. De befejezem. Ime, egy tisztos polgár további életrajza.

A festő végighallgatta, hogy fedezte fel

latára magához szívja a kisebb erőket. Szüksége van továbbá rá, hogy azok a férfiak, akik életüket eddig a köznek szentelték, most tömörüljenek s egységes erővel küzdjenek a Bmke lobogója alatt. A vagyoni kérdést szintén rendezni lehet, úgy, hogy p. o. a Népinevelési Egyesület alapja elkülönítve kezeltesék. Indítványozza a beolvadást.

Riz Mihály. A Népinevelési Egyesület a 68-as törvények intenciói szerint alakult meg. Fennállása alatt mind a cselekedete magyar volt s ezt nem szégyelte bevallani. A beolvadást nem fogadja el, hanem javasolja hogy az együttes működés különböző módozatainak tárgyalására mindenkor egy bizottság alakítottassék.

Dr Krüger Aladár. Az együttes működés módozatait már tárgyalta az elnökség s a leg-helyesebbnek találta a beolvadást, mely a Népinevelési Egyesületre csak előnyös lehet.

Glac Antal. A 68 iki törvények hiányait csak ma érezzük. Akkor elegendő volt a népinevelés. Ma már azonban a nemzetiségek mind nagyobb tért hódítanak és azért alakultak meg a közművelődési egyesületek, hogy ezeket a térhódításokat ellensúlyozzák. Kéri a Népinevelési Egyesület kiküldött bizottságát, hogy tegyék meg jelentésüket a közgyűlésnek az értekezlet eredményéről.

Dr Thury László. A Népinevelési egyetemi kiküldöttek indokait nem fogadja el és kéri, hogy azok közül a magyar elnevezés kifogásolását kapcsolja ki a bizottság.

Dus László: Amikor ezt a szót kifogásolta talán rosszul fejezte ki magát, de ő a tapasztalat embere és számítani kell a nemzetiségek érdekeire is.

Bodnár János: Ugy van. És a román községek nem is fognak bejönni, ha megmarad a magyar cím.

Glac Antal: Csodálkozásomnak adok kifejezést az itt elhangzottak felett. Azt kívánják nemzetiségi érzékenykedés miatt, hogy tagadjuk meg magyar mivoltunkat, hogy hajoljunk meg azok előtt, akik minket ellenségeknek ismernek. Ha ezt meg merjük tenni, akkor nem érdemeljük meg a magyar kegyeret, az őseink vérében szerzett hazát és nem érdemeljük meg, hogy ez a haza fiainak nevezzen és hogy keblében fogadjon bennünket. Szégyenkezünk, hogy mi magyarok merünk lenni, magyar kulturát, magyar kereskedelmet, magyar ipart és magyar érzést akarunk teremteni ott, ahol már eddig is annak kellett volna lenni? Itt tehát az a faj, hogy a magyar hazafias érzés mer cselekedni,

mely eddig meghunyászkodott. Eddig a renyheség ideje uralkodott, mely oda vezetett, ahol most állunk, hogy várfalainkat döngetik ellenfeleink. Igen én mindenkor megmerem mondani, hogy magyar vagyok, hogy magyar gondolkodás szerint cselekszem, nem akarom eltitkolni mivoltomat és most már nem hogy törőlném ezt a címet, hogy magyar, de a kibontott lobogóra százszor is felírom és fennem lobogtatva hívom harcba azokat, akikben magyar érzés a magyar hazaszeretet tüze ég. Nem kell nekem a Népinevelési egyesület, ha nem így gondolkodik s ha azt mondja, hogy nem meri bevallani, hogy magyar. Ezzel az ülést bezárom. Általános éljenezés.)

Ülés után Bodnár János oda ment Glac Antal főispánhoz.

— **Méltóságos uram,** Dugonics Titusz is kitűzte a lobogót és a mikor megtámadták, hogy a lobogót megmenthesse, magával rántotta a törököt és elpusztult. Ma már ezt nem teszi meg se ki.

— **De igen;** ha veszélyben látom azt a lobogót én is larántom magammal az ellenfelemet a mélységbe, mert tudom, hogy csak én pusztulok el, de megmarad az eszme és a lobogót felveszik az utánam jövők, diadalra juttatják és az én emlékemet hálaival emlegetik.

Balkáni események.

Amilyen nagy volt a háborus kedv még két héttel ezelőtt, ép oly nagy most a béke és barátság megteremtésének akciója. Szerbia tökéletesen felhagyott eddigi szertelenségeivel és mindenben arra törekszik, hogy megnyerje a monarchia barátságát. Szerbia mindenestre sokat vesztett eddigi magatartásával, mert a most kötendő kereskedelmi szerződésben korántsem kap olyan engedelményeket, mint például két hónappal ezelőtt kapott volna. Szerbia kezd belátni, hogy mily helytelen politikai viselkedést tanúsított eddig s most az ország amilyen tüzzel hangoztatta eddig a háborút, ép oly tüzzel kiáltja most annak káros voltát.

Az újabb eseményekről tudósításunk a következő:

— **Nincs semmi kifogásom ellene,** — szolt a festő. — De ha önnek ez a célja, miért nem fordul egyenesen az Instituthoz, annak a feladata, hogy a századokat őrizze.

— **Nem,** — mondta Cheuque, — a század még csak a kortársak kora. És mi együtt élünk. Szürke idők. Ön és én. Ön szürkén pingál. Az én éltem szürke. Ön az én festőm. Öné a megbízásom.

A polgármester hangja sarkastikusan hatott.

— **Leonard Cheuque . . . Cheuque,** — ismételte — egy tisztos francia polgár, a XX-ik századból, mint polgár, törvényt tisztel, minden törvényt, választó és választható, van szabadalma és adófizető, nyitott életű, szabad, szabad, gazdag, gazdag, gazdag és polgármester. És soha bűnügye nem volt. Tisztelje ön Cheuque Leonardot. Adott ő egy szappant a népnek, egy világi iskolát a városának, egy palotát a művészetnek és egy Bignacot az utó kornak. A Cheuque hamvedrére ez legyen írva: Vixit . . . xit . . . xit!

A festő iszadtan, kiszáradt torokkal ébredt föl.

A kapusnöje állott előtte és ő három számlát tartott a kezében, görcsösen szorítva.

— **A pokolba,** madame Clement. micsoda nyomás! Azt mondta nekem, hogy még »szürkén festek« Szürkén, én, ah, a disznói!

Emile Bergerat

Az annexió elismerése

Bécs, április 5. Ausztriának és Magyarországnak külföldi nagykövetei átadták a nagyhatalmak kabinetjeinek azt a körjegyűket, amelyben az osztrák és magyar külügyi kormány Bosznia annexiójának elismerését kéri. A nagyhatalmak meg fognak állapodni válaszuk formájáról és idejéről s valószínű, hogy írott választ fognak a bécsi külügyi hivatalban átadni. Párisból érkező táviratok szerint Pichon francia külügyminiszter Khévenhüller gróffal már tudatta Franciaország hozzájáruló választát.

Franciaország és az annexió.

Páris, április 5. Pichon külügyminiszter az osztrák-magyar ügyvivőnek, aki nála megjelent, hogy kormánya nevében megkérdezze, vajjon Franciaország hozzá fog-e járulni a berlini szerződés huszonötödik cikkének törlesztéséhez, kedvező választ adott.

A keleti válság megoldása.

Berlin, április 5. A »Nordd. Alg. Ztg.« írja: A válság békés megoldását Németországban általános melegelettséggel fogadják. A céltalan vérontás elkerülése fölött érzett melegelettségek különösen fokozódott, mikor a birodalmi gyűlés hétfői ülésének letolyása nyilvánvalóvá tette, hogy a német politikának az egész válság alatt tanúsított magatartása az összes polgári pártok részéről tartózkodás nélkül elismeréssel és helyesléssel találkozott, amelyet még a szociáldemokrácia szövegíróje sem tagadhatott meg teljesen. Szilárd alapot nyert a vita, mikor Bülow birodalmi kancellár részletes képet nyújtott a német diplomáciának aktuálisaitól attól fogva, amikor Ausztria Magyarországnak Bosznia és Hercegovina anektálására vonatkozó szándékáról értesült. Aktaszerűleg bebizonyult, hogy Németország kezdetől fogva el volt határozva, hogy szövetséges társát nehéz helyzetében nem hagyja cserben. A császárral egyetértőleg megállapította a birodalmi kancellár Tschirschky bécsi német nagykövethoz intézett levelében, hogy a szövetséges monarchia nehézségek és komplikációk esetén is számít hat Németországra.

A kereskedelmi szerződés.

Belgrád, április 5. Milovanovics külügyminiszter közölte Forgách gróf követtel, hogy a tegnap tartott minisztertanács kidolgozta az új szerződés tervezetét s kijelölte azokat, akik a tárgyalásra Bécsbe küldetnek.

Mikor bocsátják haza a tartalékosokat Boszniából.

A közönségben az a téves hit terjedt el, mintha a tartalékosoknak Boszniából való hazabocsátása küszöbön állana. Ezzel szemben a »Nene Freie Presse« illetékes helyen nyert információk alapján megállapítja, hogy erről egyelőre szó se lehet. Ez csak akkor történhet meg, ha biztos garanciák lesznek arra, hogy Szerbia és Montenegro a leszerelést lelkiismeretesen és komolyan végrehajtották. Szerbiában még csak a fegyvergyakorlatra behívott legénységet bocsátották haza, ellenben még fegyverben van a már régebben behívott első korosztály, ezenkívül pedig a bandák lefegyverzése még egyáltalában nem kezdődött meg.

Ami Montegrót illeti, ez az ország még most is teljesen fegyverben áll és fenyegeti Boszniát, Hercegovinát és a szandzsákat. Az osztrák-magyar határon tizenegy dandár montenegrói áll és amíg eme csapatok leszerelése

a »Cheuque Soap« nevű világhírű szappant, hogy szerzett vagyont, hogy szónokolt és épített világi iskolát, kapott rendjelet, lett polgármesterré s vezetett deputációt a miniszterhez.

— **S a befejezés?** — kérdezte a festő, melegen megrázza a felolvasó kezét.

— **A befejezés?** — Ab, fiatal ember, a befejezés a halál . . . Óh! Ugy gondolom. A szobor a síromon. A gránit-szobor, ezzel az aláírással: Vixit. Semmi más.

A festő nem is tudta kellő gunynyal nézni ezt a parvenüt, aki ilyen szabásu emléket akarja állítani életének.

— **Nézzé,** — szolt az eclanchy-i polgármester, — én nem számítom magamat azokhoz, akiket eddig így megfestettek, egy Medici, egy IV. Henrik. Én a Franz. Hals, a Van der Helst, meg a többi effélékre gondolok, akik megörökítették korukat: »A takácsok« . . . »A mézáros« . . . »A kocsmák« stbi. Itt nincs más, csak kis ember. És e halhatatlank névtelenek.

— **Oriás megjegyzés,** — szolt a festő.

— **Ez az én eszmém megvalósítása.** Én nem akarom magamat örökíteni meg. De azt akarom, egy háromszáz év múlva élő Michélet, vagy egy Taine, vagy egy Balzac elzáródokoljon a d' eclanchy-i polgármesteri hivatalba, hogy ott tanulmányozhassa a XX-ik századot. Amsterdamban azt mondják: a Rembrandt szőnyegkészítője. Eclanchyban ezt: A Bignac illatszergyárosa.

meg nem kezdődött, addig a mi monarchiánknak megkettőztetett erővel kell a határokat őrizni. Egyelőre tehát a tartalékosok nagy része még Boszniában marad.

Megegyezésünk Törökországgal.

Konstantinápoly, április 5. Ma terjesztik a képviselőház elé a magyar osztrák monarchiával kötött megegyezés szövegét. A megegyezésnek az albánokon s a kisázsiai képviselőknél kivül számbavehető ellenzéke nem lesz. A tegnapi tartott minisztertanácson a miniszterelnök bejelentette, hogy az egyezmény elfogadása biztosítva van.

Belgrád, április 5. A dinasztia ellenes hangulat teljesen lelohadt. György herceg májusban elhagyja az országot és Oroszországba fog menni katonának. Politikai körökben a kereskedelmi szerződéssel vannak elfoglalva s erre fektetik a fősúlyt.

Nis, április 5. Dusics a nemzetvédelmi bizottság elnöke az ország belsejébe utazott, hogy feloszlassa a bandákat.

Belgrád, április 5. Az ország legtöbb és legnagyobb városában népgyűlések tartanak, melyen a békés hangulat mellett foglaltak állást. A háborus párt vezetőit mindenütt kárhoztatják, s őket okoznak azokért a nagy gazdasági veszteségekért, mely legutóbb érte Szerbiát a monarchia részről.

Ausztria a bankszótválasztás ellen. Bécsből jelentik: *Bienerth* báró elnöklelte alatt szombaton minisztertanács volt, amely három óráig tartott. A minisztertanácson elsősorban a létszámemelés kérdésével foglalkoztak s a miniszterelnök a tárgyban tett előterjesztéséhez hozzájárultak. *Bienerth* báró kijelentette, hogy ragaszkodik a kérdésben már egyszer elfoglalt s a Reichsratban kifejezésre juttatott álláspontjához. Ragaszkodik álláspontjához a bank-kérdésben is, amelynek *ketté választásához hozzá nem járul*, bármely formában jelentkeztek is az. *Bienerth* báró a minisztertanács határozatait tegnapi audienciáján közölte az uralkodóval.

UJDONSÁGOK.

Tájékoztató.

Április 14. Kath. Kőr záróünnepélye a püspöki palota dísztermében d. u. 5 órakor.

Április 18. A Biharmegyei Közművelődési Egyesület közgyűlése d. e. 11 órakor.

* **Alispán és miniszter.** Annak idején országos szenzáció tárgyát képezte Biharmegye egyik határozata, melylyel a belügyminiszter intézkedését kifogásolta és azzal a joggal élt, melyet a jelenlegi kormány adott a vármegyéknek autonómiájuk megvédésére. A megye ugyanis a közszükségleti alap 1908. évi költségvetésében egy százalékkal többet vett föl, mint a mennyit a törvény megenged. Ezt a határozatot a belügyminiszter nem hagyta jóvá s a vármegye egyik rendkívüli közgyűlésén kimondta, hogy az ellen a közigazgatási bíróságnál keres orvoslást. A közigazgatási bírósághoz még január havában felterjesztették az ügyet. Azóta lesteák a megyén a bíróság döntését, amely egészen a tegnapi napig késett. Tegnap végre

megérkezett a várva-várt ügyirat. A közigazgatási bíróság a *miniszter intézkedését teljesen törvényesnek tartja s a megyét* telterjesztésével *elutasítja*. A közigazgatási bíróság hatalmas indokolással dönti meg a vármegye által felhozott érveket és a miniszter intézkedését hagyja jóvá. A közigazgatási bíróság döntésére igen sok közgyűlésileg megszavazott adomány jutalom, drágasági pótlék stb. várt, amik természetesen eddig nem lettek kifizetve s a bíróság döntése alapján most már egyáltalán nem is fizetheti ki a vármegye. A közigazgatási bíróság döntése az egész megyén nagy feltűnést keltett, mert ellenkező határozatot vártak. Az alispán jelenleg nincs Nagyváradon s így még nem szerzett tudomást a közigazgatási bíróság döntéséről.

* **Nagyváradiaiak Rómában.** A nagyhétre és a Husvéti szentünnepekre Magyarországból nagy zarándoklat megy Rómába, az örök városba. A zarándoklatban Nagyváradról is többen utaztak el vasárnap *Kiss* Kolozs premontrei áldozár s főgimnáziumi tanár vezetése alatt, akik csatlakoztak a Budapestről tegnap elindult zarándokcsapathoz. Nagyváradról elutaztak az örök városba: *Kiss* Kolozs, *Jancsó* Sándor, *Jász* Imre, *Csanák* J., *Papp* Elemér, *Bartsch* Artur és fia, *Bartsch* Nándor reáliskolai gyakorló tanár, valamint *Bundala* Mihály szeminárium igazgató bőkezűségéből *Bakator* József és *Betukker* Tivadar papnövendékek s még többen. A zarándokok részt vesznek Rómában a nagyheti ájtatosságokban s Rómából elutaznak Nápolyba s a Ilusvét utáni béten érkeznek vissza Nagyváradra.

* **A király halála a magyar nemzet iránt.** A legutóbbi súlyos külügyi válságban Magyarország tudvalevőleg egységes és szilárd magatartást tanusított, ami sokban elősegítette diplomáciai győzelmünket. A király ezért elismeréssel és hálával van eltelve a magyar nemzet iránt.

Eötvös Károly beszélte szombat este az abbáziai törzsasztalnál.

— A legutóbb meglátogattam *Wekerlet* és politikáról kezdett velem beszélgetni.

— Hagyd el a politikát, melyet utálok. Mondd meg inkább, észrevette-e a felség, hogy a mostani háborus veszedelem ideje alatt a magyar nép milyen szilárdul állotta meg helyét a dinasztia és a monarchia védelmére?

— Igenis, — válaszola *Wekerle*, — legutóbbi audienciámon a király kifejezést adott e fölötti örömeinek és elismerésének. De — tette hozzá a felség — sokat el lehetett volna kerülni, ha a koalíció annak idején nem növeli meg a szarvát a nagyszerb propagandának.

Ezek voltak a király szavai, — végzé Eötvös. — Én ma is a felséget tartom a legokosabb és legjózanabb politikusnak a monarchiában.

* **Az új közkórház sorsa.** A biharmegyei új közkórház elhelyezésének sorsa végleg el van döntve. A belügyminiszter döntése e tárgyban tegnap érkezett le a vármegyéhez. A vármegye tudvalevőleg úgy határozott, hogy az új közkórházat a Diósi-féle telken fogja építeni. A megye eme határozatát három megyebizottsági tag megfelelően azzal az indokolással, hogy a szomszédos telkek sokkal alkalmasabbak a kórház céljaira mint a Diósi-féle és hogy ezek a telkek lényegesen olcsóbbak is. A belügyminiszter szakértőket küldött ki a kérdéses telkek megvizsgálása végett és a szak-

értők meghallgatása után hozta meg határozatát. A miniszter a vármegye határozatát jóváhagyta s a felebbzéseket azzal az indokolással utasította el, hogy a szakértők az egységes kezelés megoldását legalkalmasabbnak úgy találták, ha az új kórház a Diósi-féle telken épül.

* **Gyermeknap Nagyváradon.** A gyermekvédő liga nagyváradai osztályának elnöksége nagy ambícióval készült a május 1-én és 2-án tartandó gyermeknapra. A nagyváradai osztály választmánya a gyermeknap előkészítésére e hó 17-én ülést tart. Az ülés az eddigi hirdetések szerint 18-án lett volna megtartva, azonban 18-án a Bmke tartja közgyűlését és erre való tekintettel a választmány az előző napon tart ülést. A választmány napirendje lesz a színházi előadás, nyílt színpad kabarett előadás, katonazene a korszó és május 2-án a Rhédey kertben tartandó népnünnepély módzatának tárgyalása. Az urnák most is fel lesznek állítva a városban. Az urnák mellett minden órában más és más urna vagy leány lesz. Ezuttal már nemcsak a város központjában, de a külvároson is lesznek urnák felállítva. *Glac* Antal főispán ezúton kéri a hölgyközönséget, hogy azok, akik az urnák mellett kívánnak tartózkodni a két nap valamelyik órájában, szíveskedjenek eme szándékukat vele akár levelezőlapon is tudatni. A nagyváradai gyermeknap rendezősége úgy fogja rendezni a két napot, hogy az alatt a közönség egyáltalán nem lesz kitéve zaklatásnak.

* **Az Apolló ujjáépítése.** Részletesen foglalkoztunk az Apolló ujjáépítésének a kérdésével. Ha a város a Rimanóczy tervei után felépíti a kétemeletes bérházat, Rimanóczy Kálmán 15 évig biztosít évi 34.000 koronát. A szépészeti és közlekedési szakbizottság és a számvevői hivatal a tervet és az ajánlatot elfogadhatónak találta. Nagyvárad város tanácsának tegnapi ülésén került az ügy tárgyalásra. *Komlóssy* József kijelentette, hogy számításokat tett és tanulmányozta a kérdést s ezen alapon Rimanóczy ajánlatát nem találta oly kedvezőnek. Javasolta, hogy adják ki az egész ügyet tárgyalásra a pénzügyi szakbizottságnak. *Rimler* Károly polgármester az Apolló mai állapotát tarthatatlannak tartja. Budapesten és másfelé is igyekeznek különben a lakásügyet kedvezőbbé tenni. Valamit itt is kell tenni. A terv a kiindulásnak jó; a törvényhatóság elvileg mondja ki, hogy a telket értékesíti. Hívják fel a vállalkozókat, hogy a terv keresztülvitelére és a jövedelmezőség biztosítására tegyenek ajánlatot. Hiszi, hogy a Rimanóczy ajánlatánál kedvezőbb ajánlat is érkezik be a városához. A városi tanács a polgármester előadásához képest teszi meg javaslatát a közgyűléshez.

* **Sonnenthal Adolf meghalt.** Sonnenthal Adolf, a híres német színész, aki évtizedekig büszkége volt a bécsi Burg-Theaternek, mint egy prágai távirat jelenti, ott tegnap szélhűdésben hirtelenül meghalt. — A nagy művész, aki a prágai német színházban kellett volna, hogy mint vendég fellépjen, tegnap ebéd után rosszul lett és estére kilehelte lelkét.

* **Giraud Árpád fegyelmije.** *Giraud* Árpád rendőr-alkapitány ügyében Nagyvárad város fegyelmi választmánya tudvalevőleg akként határozott, hogy *Giraud* Árpádot hivatalvesztésre ítélte s ezen ítélet azonnal végrehajtható. A fegyelmi választmány ezen határozatát bejelentik a csütörtöki közgyűlésnek. Az ítélet azonnali végrehajtását illetőleg azonban a városi tanácsban eltérők a nézetek. *Giraud* Árpád ugyanis ismeretlen helyen tartózkodik. A főügyész véleményt még késhez vette, de észrevételt nem adott be rá. A fegyelmi határozatot

azonban nem lehetett részére kézbesíteni. Thury László dr. főgyógyász ügygondnok kinevezését javasolta, míg Gerő Ármán főkapitánynak az volt a véleménye, hogy a fegyelmi határozat átvételére a hivatalos lap útján hívják fel. A tanács abban állapodott meg, hogy a fegyelmi határozatot bejelenti a közgyűlésnek s azután a főispán útján felterjesztik jóváhagyás végett a miniszterhez. Az alkaptányi állásra pedig a pályázat kiírását javasolják a közgyűlésnek.

* **Népfürdők felállítása.** Mint említettük, Weisz Lajos törvényhatósági tag indítványt adott be a közgyűléshez, hogy Nagyvárad városa a város több pontján állítson fel népfürdőket. A városi tanács az indítványt kiadta véleményezés céljából a városi mérnöki hivatalnak.

* **Halálozás.** Mint részvétellel értesülünk, Palatinus József m. kir. honvéd százados, élete 58 évében Abbáziában elhunyt. Már hosszabb idő óta betegeskedett s Abbáziában keresett gyógyulást, ahol szenvedéseitől megváltozott a halál, B-tesége miatt már hosszabb idő óta szabadságon volt. A hülttetemetek Nagyváradra szállítják, s a temetés itt lesz április 7-én délelőtt 11 órakor a Szilágyi Dezső utca 10. sz. házból. Elhunytát a Stettner-család gyászolja.

* **Földosztás az alföldi vonalon.** Vasárnap éjjel a *Serkad* és *Gyula* között lévő *Szanatorium* állomásánál különös zajra ébredt fel a vasuti őr. Alig tett az őrháztól pár lépést, amikor is a vasuti töltés megcsuszását látta. Szerencse volt, hogy még ideje volt a vonatot védő jelzőkkel ellátni s így nagyobb baj nem történt. A vasuti vonal körülbelül 5-6 méternyi hosszúságban tongálódott meg. A sínek is megmozdultak, elterdültek. A kár nem oly nagy, mint inkább a kavarodás volt nagy. A reudes nagy forgalomhoz hozzájárult a hétfői hetivásár, amely ontja az utazó közönséget úgy is. A közlekedés természetesen csak átszállással történik. A vonatok így nagy késéssel jöttek, azaz csak az a vonat jött be Váradra a tegnapi délelőtti folyamán, amelynek 8 órakor már bent kellett volna lenni, de ez is csak egy negyed 12 órakor érkezett meg. A teherforgalmat egészen beszüntették. A személyszállítását is megkisebbitették, mivel nem minden vonat közlekedik. Csakis, amelyek a posta közlekedést feltétlenül elintézni hivatottak. Mint értesülünk a vizsgálatot azonnal megindították, amelynek során kitűnt, hogy a csuszamlásnak oka a tulságos csapadékos időjárás, amely a nemrég elkészített és a forgalomnak átadott triss földtöltést meglazította. A forgalom egy-két napon belül teljesen helyre áll, aminek legjobban örülnek, kiknek útja az ünnepekre arrafelé visz haza. Hogy ez a kis incidens is, amit ha elég korán észre nem vesznek nagy veszedelmet is hozhatott volna, mily zavart csinál, példa rá, hogy Váradtól a 4 ik állomáson Gyapju 11-es őrháznál 250 utas várta a négy órát késlekedő vonatot.

* **A mentőosztály működése.** A mentőosztály üdvös intézményét a múlt havi működése is megerősíti. Ugyanis 63 esetben nyújtottak első segélyt, még pedig: baleseteknél 32 esetben, betegszállításoknál 31 esetben. Fennállása óta 2262 esetben használták a közreműködéssel.

* **10000 korona közlegelőre Erkenéz községnek.** Erkenéz községe egyáltalán nem rendelkezik közlegelővel, ami igen kárára van a község jószág állomány fejlesztésének. A község emiatt kérelemmel járult a földmivelésügyi miniszterhez, hogy közlegelő vásárlásra államségélyt adományozzon. A földmivelésügyi

miniszter tegnap értesítette Glac Antal főispánt, hogy a község részére 10000 koronát adományozott közlegelő vásárlásra oly feltétel alatt, hogy a legelőt sem eladni, sem bérbeadni, vagy feldarabolni nem szabad miniszteri meghallgatás nélkül.

* **A Fekete Sas nagytermének megnyitása.** Ismert-ttük annak idején, hogy Kurlander Ede és Adorján Emil a Fekete Sas nagytermének ünnepélyes megnyitása végett a termet egy estére teljesen díjtalanul bocsátotta Glac Antal főispán rendelkezésére. Tegnap délután Glac Antal elnökléte alatt 11 egyesület kiküldöttjei értekezletet tartottak a város háza bizótisági termében. Az értekezlet tekintve azt, hogy a jelen voltak nagy részét nők képezték, színes jelenetekben nem volt szegény. Így például Glac Antal főispán kérte a jelenlévő hölgyeket, hogy személyenként adjanak el 100-100 jegyet. A hölgyek erre kérélel szemmel néztek a főispán felé.

— Száz jegy az sok, kevesebbet.

— Oh kedves hölgyeim, megelégszünk mi ha 99-et adnak is el.

Ezután a főispán meggyőzni igyekezett a hölgyeket, hogy milyen könnyű is eladni azokat a jegyeket.

— Beleteszik a ridikülbe és amikor az ismerősökkel találkozunk akkor kivesszük onnan és, de hiszen ezt sokkal jobban tudják önök hölgyeim,

— No igen, de ezzel a jegyárusítással diszkreditálva vannak a hölgyek.

— De a ridikülök nincsenek, válaszolt a főispán, majd tovább folyt az értekezlet.

— A bálhoz szükséges teendőket tovább már egy bálbizottságra kell bízni, a mely bizottság a fiatalabb és öregebb Kurlander (közbeszó) Rimler Károly tagokból fog állani.

Elhatározta ezután a bizottság a rendező bizottság elnökéül Mezey Mihályt kéri fel. Megválasztották ezután Glac Antal elnökléte alatt Rimler Károly, Kurlander Ede és Adorján Ármán tagokból egy bizottságot, mely belátása szerint fogja szétosztani a bevételt. A terem megnyitása május 8-án lesz, melyre a rendezőség meghívókat egyáltalán nem fog kibocsátani, hanem a lapok útján értesíti róla a nagyközönséget. Hogy pedig a közönségnek a diszes toalettek ne okozzanak akadályt a rendezőség már előre kéri a megjeleni akarókat, hogy a terem megnyitási ünnepélyre ne hogy valami udvari bálba is beillő toalettekben jöjjenek fel. Ezért a bál címet el is hagyta és teremnyitási elnevezést adta az estélynek. Az estély villanyvilágítását a város ingyen fogja adni. Az estély jövedelme a következő egyesületekre lesz fordítva.

Gyermekbarát, Biharmegyei nőegylet, Izraelita nőegylet, Református nőegylet, Evangélikus nőegylet, Tüdővész ellen védekező egyesület, Biharvármegyei Magyar Közművelődési egyesület, Városi Árvaház, Izraelita népkonyha, Gyermekvédő Liga és a Napközi Otthon.

A belépti-díj lesz: páholy-jegy 40 korona, I. rendű páholyzék 10, másodrendű páholyzék 8, I. rendű karzat 6, II. rendű karzat 4 és táncos-jegy szintén 4 korona. A páholy jegyeket a főispánnál, a többi jegyet pedig a hölgyeknél lehet kapni.

* **Furfangos cigányasszony.** Keresztes Lajos, a Kugler és Andrányi cég hetese, tejelentést tett Lakatos Anna cigányasszony ellen, aki azon furfangos mesével, hogy Keresztesnek

édesanyja küldte, 12 koronát csalt ki Keresztestől a múlt hó végén. Két nappal ezelőtt ismét megjelent és az anya nevében újabb 6 koronát kért. Keresztes végre is gyaakodott és átadta a rendőrségnek Lakatos Annát. Lezárták.

* **Előadás és hangverseny a rezidenciában.** A Katolikus Kör idei ünnepélyeinek pompás befejezése lesz az *április 14-iki* zárünnepélye. Ennek a zárünnepélynek a műsora valóban művészi esemény lesz. Hangversenyszámai megannyi értékes programmott. Az ünnepélyt érdekességét emeli, hogy ezuttal kivételesen a *püspöki palota dísztermében* tartják meg; kezdete este 5 órakor.

* **Vizes tejek.** Réz Bertalan tb. r. alkaptány tegnap, kora reggel ismét szemlélt tartott a piacon egy tisztí orvossal. Nem találtak hamisított élelmi szert, tehát látszólag eltávoztak. Rövid idő múlva újra megjelentek a piacon és ekkor már eredményvel. Körülbelül 30 liter hamisított tejet koboztak el, amelyből 25 liter *Katona* Sándorné peceszöllősi lakosnál, 5 litert pedig *Szilágyi* Istvánné biharpüspöki lakosnál találtak. A tej majdnem 50 százalékos erejéig volt vízzel hamisítva. Ugy, hogy a két asszony 300 százalékos tiszta haszonnal dolgozott volna, ha a tejet bármi olcsón adták is el. Szigoruan megbüntetik őket.

* **Nagyvárad költségvetése jóváhagyva.** Nagyvárad város 1909. évi költségvetését már hónapokkal ezelőtt felterjesztették a belügyminiszterhez jóváhagyás végett. Mint fővárosi tudósítónk jelenti, a miniszter a költségvetést, a tisztviselők felemelt fizetésének egész összegben való kifizetésére vonatkozó részszel együtt, már jóváhagyta s az most van expedálás alatt. A tisztviselőkre éppen jókor érkezne most ez a jóváhagyás, mert meghozná a fizetés különbözőzettel a husvétii ajándékot részükre.

* **Vendéglő a nyári szinkör mellett.** A nagyvárad nyári szinkör mellett tervezett vendéglő terveit tegnap tárgyalta a tanács. A szepítési és közlekedési szakkbizottság tudvalevőleg azt javasolta, hogy a vendéglőt 23.000 korona költséggel a város építtesse fel s adja bérbé. A tanács *Komlóssy* József tanácsnok felhívására azt javasolja a közgyűlésnek, hogy ne a város építse fel a vendéglőt, hanem hirdessen a terv alapján a vendéglő felépítésére pályázatot, azaz, hogy az építmény hány év múlva jut ingyen a város tulajdonába. Így építette annak idején *Müller* Salamon a Széchenyi-téri kioszkot. Azt nem tartja helyesnek a tanács, hogy építse fel a bizonytalan jövedelmű vendéglőt.

* **Nagyvárad a városok kongresszusán.** A városok orsz. kongresszusának intéző bizottsága május hó 21. és 22-re tüzte ki Budapestre az első kongresszusát. Ez alkalommal a programban szerepel Nagyváradról *Lukács* Ödön adóügyi tanácsnok, aki a városok háztartásáról értekezik. A kongresszusra az intéző bizottság Nagyvárad városát is meghívta. Nagyvárad város tanácsában tegnap *Pásztor* Bertalan tb. aljegyző terjesztette elő a meghívót azaz, hogy Nagyvárad városa lépjen be a szervezethez s a szabályoknak megfelelőleg hat taggal képviseltesse magát a kongresszuson. A tanács a közgyűlés elé terjeszti a kérdést s ajánlja, hogy a kongresszusra *Szokolay* Tamás és dr. *Halász* Lajos orsz. képviselőket, dr. *Hoványi* Górád, *Rimler* Károly polgármestert, *Lukács* Ödön tanácsnokot és dr. *Thury* László városi főgyógyaszt küldje ki.

* **A oszdtörtöki közgyűlés.** Nagyváradi városa Nagycsütörtökön tartja meg április havi közgyűlését. Helyesebbnek tartottuk volna, hogy ezen a héten ne tartsa meg a város közgyűlését, amint erre már a múltban volt is példa. Nagycsütörtök ugyan nem veres betűs ünnep, de a katolikus egyháznak nagy jelentőségű ünnepe. A városi tanács, mint állandó választmány, tegnap akként intézkedett, hogy ez alkalommal, különösen tekintettel a Nagypéntekre, csak a legsürgősebb ügyeket tűzzék ki tárgyalásra, s így egy nap alatt a kiűzött ügyek tárgyalhatók legyenek.

* **A nyugdíj-bizottság ülése.** Nagyváradi város nyugdíjbizottsága tegnap délután ülést tartott, *Rimler* Károly polgármester elnöklése alatt s *Bordé* Ferenc, dr. *Thury* László, dr. *Baróthy* Ákos, dr. *Molnár* Imre, dr. *Hoványi* Géza és dr. *Istvánffy* István jegyző jelenlétében. *Öz. Berkovits* Miklósné özvegyi ellátását néhai férje után évi 880 koronában állapították meg. — *Öz. Hügel* Ödönné özvegyi ellátását és egy gyermekének nevelési járulékát 710 koronában állapították meg. — *Mundró* György fogyasztási hivatali eljárást, betegsége és özvegyisége miatt nyugdíjazták.

* **Halál az utcán.** Göröcs János nagyváradi hentes és a felesége a legjobb kedélyhangulattal és egészséggel hajtogatott tegnap egy pár disznót a vásárról hazafelé. Amikor a Szt.-János- és a Fűzes-utca sarkához ért, hirtelen borzongás futott végig rajta, megrázkódott és meghalt. Mikorra segítségére siettek, már élettelen volt. A tetemet a hullakocsival a kórház bonctermébe vitték a halál okának kiderítése céljából. — Ütérelmeszesedést állapítottak meg az orvosok. Szegény felesége már özvegyen hajtotta tovább a vásárokat sertéseket.

SZINHÁZ.

Heti műsor

Kedd: Hivatalnok urak.
Szerda: Hivatalnok urak.
Csütörtök: Cigánybáró.
Péntek: szünet.
Szombat: szünet.
Vasárnap délután: János vitéz; este Erdész-lány.
Hétfő délután: Atalanta; este: Tatárjárás.

Hivatalnok urak

Földes Imre drámája a legigazibb citra nyomoruságot tünteti fel: a hivatalnok urak életét. Azokért a szerencsétlenekért, a kiknek nincs annyi fizetésük, mint a gyári munkásoknak és mégis urat kell játszaniok. Hogyan játszanak ezt másképen, mint adósságokkal, az anyagi gondok rettenetes sulya alatt, miközben a gyöngébb ember belekerül a bűnbe is. Ez az igazi citra nyomoruság.

A gazdag fémárúgyáros, *Brohscher* hivatalnokai körében játszik a darab cselekménye. Általános a tisztviselők közt az elégedetlenség a nehéz anyagi helyzet miatt, azonban nem segíthetnek magukon. Egyszer föllelkésednek a gyári munkások példáján, a kik sztrájkjal kivívják követelésük teljesítését. A tisztviselőknek is van kérélmük: a gyáros elbocsátotta egyik hivatalnokát csak azért, mert adósságai vannak. Erre a hivatalnokok is sztrájkba akarnak lépni, követelik elbocsátott kártársuk visszavételét, a külön órák külön díjazását, fizetésük megjavítását — a főnök azonban megüzeni, hogy a követelések közül egyet sem teljesít s a ki nem ül azonnal az íróasztalához, azt elcsappja. Erre eszükbe jut, hogy kétszáz kérvény van a főnök asztalán állásért, minden megüült helyre 20 pályázó közt is válogathat — szépen

fölveszik a tollat és dolgoznak tovább. Köztük van *Barna Gábor* is, a levelezési osztály főnöke. Nőjével 30000 korona hozományt kapott s ennek megfelelően kell emnie 3400 koronából. A hozománynak persze hamarosan vége lesz; jönnek az adósságok s *Barna* végül váltót hamisít. Egy váltóra ráírja a raktárnak, *Róth* bácsi nevét. *Róth* bácsi azonban szintén ludas valamiben: egy gépolajgyártól proviziót kap, a miért az ő drága olajukat tartja meg mindenféle manipulációval. A főnök kon-sz-rítu *Barnát*, hogy ravaszsgal csalja ki *Róth*-tól a váltómást; ő addig a szomszéd szobában hallgatózik. *Barna* kénytelen megtenni, s mikor *Róth* mindent bevallott, előlép a rejtekből, *Brohscher*. *Róth* bácsi elrohan, leveit magát az emeletről s meghal. *Barnát* a rettenetes vád gyöttri. A váltót lejáráskor nem tudja rendezni, pedig rájönnek a hamisításra s egy harmadikat gyanúsítanak a hamisítással. *Barna* felesége, csak hogy léjét megmentse, kétségbeesésében már rossz utra lépni is kész, *Barna* pedig, miután a kártyán is hiába kísértette meg a szerencsét, sikkaszt. Ekkor a felesége családja kifizeti a váltót, de csak azzal a feltétellel, hogy az az asszony elhagyja az urát. Ebben meg egyeznek, a férfi azzal a reménységgel kezd új életet, hogy még vissza fogja kapni a feleségét.

Sok érdekes és megszívlelésre méltó igazság van *Földes* Imre színművében, csak a drámaiság áll benne gyenge lábán. A cselekmény nagyon szétfolyik, a dialógok néhol vezércikk szerű fejtegetések, a darab menete lépten-nyomon ellankad, fennakad, a harmadik felvonás lélektanilag meg nem áll s a befejezés nem kielégítő. A terjedősség miatt nincs meg az a mély hatás, amit pedig a szerző el akart érni. — A hatásos jelenetek inkább kinosak, mint drámaiak. A jellemek közt ellenben van néhány, amelyek rajta biztos kézre vall s a melyek azt sejtetik, hogy *Földes*ben van drámaírói tehetség, de az még most van kiforrásban.

Az előadás kifogástalan, a drámai személyzet igyekezetének tanúsága. A két főszerep *Tóth Elek* és *Hevensi* *Mariska* kezében volt. *Tóth Elek* tudása, tehetsége *Barna Gábor* szerepét tökéletes kidolgozásban mutatta be. *Hevensi* *Mariska* meglepett a *René* szerepének sikerével. Élénk, eleven játéka, a jószívű, de tapasztalatlan asszonyka jellemének kitűnő rajza megszerezte neki az első igazi teljes sikert, a melyet szép megjelenése csak fokozott. *Sik* *Rezső* a *Róth* bácsi hálás szerepét ruházta fel sok igaz, bensőséges vonással. *Hajnal* *Gyurkának* epizódszerep jutott; a töpörtyűn takarékoskodó *Herzog*; pompás szatírával azt a kis szerepet az elsők közű tudta emelni. *Gézon* *Gyula* lipótvárosi hengegő ifja is igen sikerült, nemkülönbén *P. Pogány* *Janka* hamisítatlan lipótvárosi anyós *Kassai* küssé deklamált, *Déri* szerepe pedig egyéni vonások nélkül elmosódott, hasonlóan a *Beregié* is. A többi szerep *Szarvasi*, *Angyal* *Ilka*, *Sárvári* és *Asszonyi* kezében volt. —7.

TÁVIRATOK

A bazini választás.

Bazin, április 5. Az *Ivánka* *Milán* mandátumának megsemmisítése következtében megüresedett bazini választókerületben ma vette kezdetét a képviselőválasztás. Két jelölt áll egymással szemközt *Ochaba* *Ákos* ügyvéd, a néppárt jelöltje és *Ivánka* *Milán*, ki ismét fellépett tót nemzeti-égi programmal. A községekkel pánszlav izgatók járják sorra és

bujtogatják a tót lakosságot. Megmozdultak *Ivánka* érdekében a nemzeti-égi pénzüntézetek is.

Bazin, ápr. 5. Délután 30 legény összeveszekedett s a csendőröknek kellett a rendet helyre allítani. Délután 6 órakor a szavazatok állása.

Ochaba *Ágost* 486
Ivánka *Milán* 462.

A választást most már mesterségesen huzzák. Mindkét párt lassan szavaz. A választásnak előreláthatólag éjfélután lesz vége.

A megtébolyult apa rémtette.

Kolozsvár, ápr. 5. *Havrillán* *Lajos* kávékés ma délután két órakor, a mikor családja körében időzött, egyszerre revolvert rántott elő és azzal 6 éves *Lajos*, 5 éves *Iren* és 3 éves *Jolán* nevű gyermekére lőtt. A golyók találtak. Az apa ezután önmaga ellen fordította a fegyvert és halántékon lötte magát. A borzalmas gyilkosság elkövetését senki sem látta, csak akkor vették észre, amikor a legkisebbik gyermek véres fejjel az utcára futott és sirt. Az apa és a két idősebbik gyermek meghaltak. Az apa cselekedetének oka pillanatnyi elmezavar.

KÖZGAZDASÁG.

A földadókataszter kiigazítása.

A földbirtokosokat igen közelről érdeklő ügyben a földadókataszter kiigazítása ügyében a pénzügyminiszter rendeletet adott ki. A rendelet, mely szombaton jelent meg a hivatalos lapban, a következő:

Felhívás az összes birtokos közönséghez.

A földadókataszter kiigazításáról a földadó számlakönyv megállapításáról szóló 1909. évi V. t.-cikk 1. §-ának 2. pontja az egyes földrészteltek, dűlők, vagy egész határok osztályozásánál mutatkozó aránytalanságoknak új osztálybasorozás, esetleg új tisztajóvedelmi fokozatok felállítását által leendő megszüntetését célozza.

A kataszteri munkálatoknak ilyen értelemben leendő kiigazítására nézve, az idézett törvénycikk 3. §-ának első bekezdése értelmében a községi képviselőtestületnek és legalább 20 községbeli földadóköteles birtokosnak is joga van indokolt és esetleg a szomszédos határterületekre is kiterjedhető javaslatot tenni.

A törvénynek ezen rendelkezésénél fogva felhívom tehát a községi képviselőtestületet, valamint az összes birtokos közönséget, hogy a földadókataszter kiigazítására vonatkozó írásbeli javaslataikat, az idézett törvénycikk életbeléptetői számított 3 hónap alatt, vagyis legkésőbb 1909. évi július hó 1. ső napjáig postadíjmentes ajánlott levélben közvetlenül hozzám küldjék be.

Az egyes földrészteltek jelenlegi osztályozásáról a közszemlére kitért egyéni birtoklevelekből és kataszteri munkálatokból szereshető tájékozódás.

A jaslátokban megjelölendő az újból osztályba soroztatni kért földterületek (földrészteltek, dűlők vagy puszták); esetleg a módosítani javasolt tisztajóvedelmi fokozatok, továbbá az indok, mely miatt a kiigazítás kéretik.

Indok megjelölése nélkül, csak általános-ságban tett javaslatok érdemlegesen nem tárgyalhatók.

A kiigazítás iránt tett javaslatok vissza nem vonhatók.

Abban az esetben, ha a javaslat 20 vagy több községbeli földadókötteles birtokos részéről adatik be, az illető birtokosok, aláírásuknak valóságát, valamint azt a körülményt, hogy tényleg községbeli földbirtokosok, a községi előjáróság által az írásbeli javaslaton záradékkal hitelesen igazoltatni tartoznak.

Budapest, 1909. április 1-én.

Dr. Wekerle Sándor, s. k.

a pénzügyminiszterium vezetésével megbízott miniszterelnök.

Szőlő és borgazdasági tanfolyam Diószegen A m. kir. földművelésügyi miniszter oly községek néptanítóinak, hol a szőlőművelés és így a borgazdaság egyik főfoglalkozását képezi a népnek, szőlészeti és borászati tanfolyamra pályázatot hirdet. Az egész tanfolyam 4 hétre terjed ki és pedig a tavaszi április 29-től május 12-ig, az őszi október 7-től 20-ig.

A tanfolyamok Biharmegyében a diószegi vinczellér iskolánál lesznek.

Akik részt akarnak venni egy koronás bélyeggel ellátott kérvényüket melyben alkalmaztatásukat igazolják iskolai batóságukkal az illető tanfelügyelőséggel közvetve a szőlészeti és borászati felügyelőhöz adják.

Akik elnyerték a pályázatot a tanfolyam idejére 120 korona költséget is kapnak.

A gabonatözsde határidői

— Délután 4 órakor. —

Budapest, április 4.		
Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt.	—	10.38
Rozs okt.	—	8.96
Zab májusra	—	—
Zab okt.	—	7.04
Tengeri máj. 1909.	—	6.85
Tengeri jul.	—	6.69

Ertéktözsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, április 4.		
Osztrák hitelrészvény	—	631.25
Magyar hitelrészvény	—	748.—
Leszámitoló bank	—	743.75
Rimamurányi	—	561.50
Osztrák-m. államvasuti részv.	—	692.25
Közuti vasut	—	552.—
Városi villamos vasut	—	269.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1909. április 4.

Magyar arany járadék 4 száz.	—	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	93.25
Magyar koronajáradék	—	82.75
Magyar földterherment. kötvény 4. sz.	—	240.—
Horvát-szlavon földterherment. kötvény	—	95.50
Osztrák járadék papírban	—	186.—
Osztrák járadék ezüstben	—	145.—
Osztrák járadék aranyban	—	97.25
Osztrák korona járadék	—	99.—
1860. osztr. államsorsjegyek	—	116.50
Osztrák magyar bankrészvény	—	197.50
Magyar hitelbank-részvény	—	150.25
Osztrák hitelbank-részvény	—	730.—
Magyar hitelrészvény	—	748.—
London vista	—	631.50
Páris vista	—	689.50
20 márkás arany	—	23.51
20 frankos (Napoleon)	—	19.02
Német birodalmi márka	—	117.96
Magyar nyereséj sorsjegy kölesön	—	93.50
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölesön	—	94.50

REGÉNYCSARNOK.

FALUSI TÖRTÉNET.

VIG REGÉNY.

Írta: Faragó Béla.

(Folytatás.)

22

»Boldogságukat a szép Natália, a főváros kitűnő operette-énekesnője zavarta meg. Huszezer forint fizetése nem elég, Fridolin gróf pótolta.»

— Megállj csak hugom. Miért kapott huszezer forintot Natália? . . .

— Valószínűleg azért, mert a magas C-t is eltalálta . . .

— Hallja-e rektor uram, egy C-ért huszezer forintot maga elénekli az egész ABC-t s még sem kap ennyit . . .

Ez a pont alkalmasnak kínálkozott, hogy Ilona az ő színésznői képességéről beszéljen. Rózsás színekkel festette jövőjét.

Elbeszélte, hogy frau von Spektakl bizonyosra hitte a herceget is, megérkezett, a mint a szindarabban van, el is indult vele. Utközben bizonyosan a herceg apja elfogatta az inkognito utazót. Rátogtak egy idegen nevet, akit szintén ismer. Szádellői Barnabás képeben fogták el a herceget. Az első pillanatban, mikor elájult ő is ezt hitte, csak most tudja és látja be, hogy csakugyan a herceg volt és bizonyosan visszatér . . . Megküzd apja haragjával, meg a sárkányokkal ha kell . . . lesz esküvő, Móni bácsi lesz a násznagy! . . .

— En gedig kedves hugom azt mondom, felkötöm a fringiót és kihívom egy szál kardra a herceget, ha nem úgy szakad a part, a hogy dukál . . . Olvass tovább! . . .

Ilona olvasott . . .

Igy folyt ez napról-napra. A nyelved i plébánosától megkérdezte a szolgabíró:

— Igaz-e, hogy a szegény Ünnepély Párás Emánuel megzavarodott?

A plébános igen helyes látleletet adott Móni bácsiról. Szerinte a magyar a szélsőségek embere. A paraszt ha kezét megvágja így tejezi ki: elvágta a kezemet. Jómódu a nagytás lajtörjáján a legmagasabb fokig viszi. Szegény akkor koldus. Vagy nem eszik a magyar, de ha eszik, beteggé eszi magát. Szárazon eszik a szegény, de ha hozzájut zsirosabbban főz a gazdagnál. Az emberek nem olvasnak, egyszer vagy betegségből, vagy szenvedélyes olvasó ismerősök befolyása folytán elkezdnek olvasni össze-vissza Utól akarják érni a mit elmulasztottak, evés közben megjön az étvágy és így a forroláz, mely emészti józan eszöket. Okos ember a vendégei elé étlapot tesz, hogy tudja mi jön? Az irodalom élvezése csak úgy lehetséges, ha az ember magának étlapot teremthet, vagy egy okos ember étlapot ad. Így van az, hogy a lelkekben műveletlen, nevelésük folytán ösztövért szellemű emberek valóságos Don Quizotteok lesznek, ha neki adják magukat az olvasásnak. A regényesbe élnek magukat, de nem tudnak vele élni . . . Móni bácsi a nagyzása hajlandó, így magát regényhősnek képzei . . . A tajtékpipa magába szívja a füstöt, a borostyán nem változik meg tőle. Nem bolond az öreg, csak exaltált; mint minden az ő lelki képességeihez hasonló ember. Szerencsés az, ki csak ábrándjaiban fejt tovább a regényt s nem keres regényes tárgyakat az életben és környezetében. Az ilyen ember sok Fajankót Tristánának, sok Hopsárit Izoldának néz. Szerencse, ha körülmények valami hideg tust borítanak a fejére. Majd el éri ezt Móni bátyánk is . . .

Móni bácsi kész volt felkötöni a fringiót akármelyik regénybeli hősnő mellett, hát még huga, a jóvendőbeli hercegnő mellett, hogy ne huzta volna ki. Számíthatott a leány egész levagiasságára teljes beteges fantáziájára.

A rektor már bölcselkedésnek számolyára lépett. Ő nem keresné a herceget, hanem kitaníttatná Ilona kisasszonyt és járna vele még Amerikában is . . .

— De oda már nem ereszténém az öregemet. Elég volna, ha idehaza járnának vásárról-vásárra. Majd bizony, hogy valami szép rektornéba bele bolonduljon. Képes ő az ilyen huncutságra a vén gonosz csont ma is. A templomban is pislogott a parasztlányokra. Inkább elmennék én magam.

— Dehogy mennél kedves öregem, még valami ánglius beléd bolondulna s akkor nekem kellene felkötöni a fringiómat s a hogy abban a francia regényben volt, megölni téged és őt is. Itt azután azt az eshetőséget közösen megsiratták.

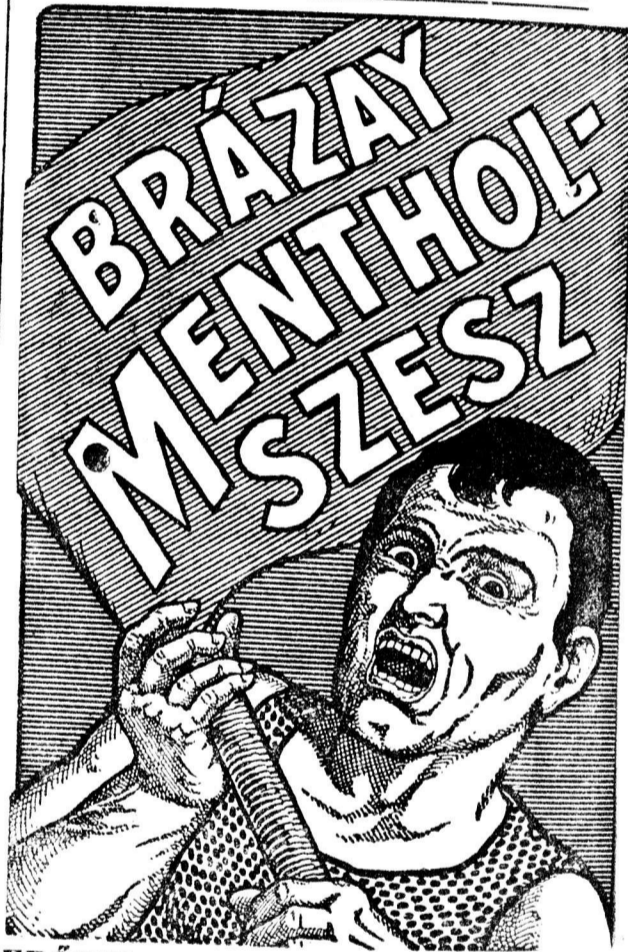
(Folyt. köv.)

A szerkesztéstől felelős

Dr. VUOSKICS GYULA.

NYILTTÉR.

Az élet minden bajában legjobb segítség és legmegbízhatóbb háziszser a

ERŐSIT! SEGIT! MECOV!

Egy üveg ára 40 fillér.

Kapható mindenütt.

Közgazdasági Bank Részv.-társ.
Nagyvárad, Teleky-utca 10 szám.

Telefon 742 sz. Postatakarékpénztár 20161 sz.

Betétek után tiszta

5%

kamatot fizet.

Hirdetések

felvételnek

a kiadóhivatalban.

Hant Frigyes

veg- és porcellán kereskedése Nagyvárad,
Kossuth-utca, Mezey-ház.
Telefon szám: 474.

Preis R.

Paplan, madrac, szalmaszakok, paplanlepedő, párnahuzat toll állandóan kapható az ágynemű raktárban
Kossuth-utca 12.

Menyasszonyi kelengyét Vásznat és Fehérneműt csakis

Strohmayer Pál

cégtől vegyünk!

Raktár: Nagyvárad, Szent László-tér 1. szám a kishíd mellett.
Telefon 166. Telefon 166

Alkali vásárunk felülmúl minden versenyt.

Divat selymek	75 krtól.
Női divat szövetek	46, 63, 82 kr.
Mosó barketek	22, 28, 33, 40 kr.
Mosó borduros delin	24, 26, 28 kr.

Raktárunk egyéb készlete dec. 31-ig tetemesen le van szállítva.
KLEIN TRISTVÉREK divatáruháza, Zöldfa-ut elején.

Belépési felhívás a 6-ik évtársulatba.

A Belvárosi Takarékpénztár kebelében alakult **Belvárosi Takarék és Hitelszövetkezet** minden év január és július elsején egy-egy három évig tartó új évtársulatot nyit. Mindenki tetszés szerinti számban jegyezhet üzletrészeket minden üzletrész után hetenként 20 fillér fizetendő, melynek összege a három év elteltével a felmerülő haszonnal együtt fog az üzletrészeseknek visszafizeteni.

A szövetkezet célja a takarékoságot előmozdítani a tagok hiteligenyét kielégíteni. Szövetkezetünk tehát amellett, hogy a **takarékosság ügyét szolgálja** tagjainak beteteik négyötöd része erejéig kölcsönt is nyújt.

Vidéki tagok a helyi befizetéseiket befizetési lapok útján teljesíthetik.

Felvételdíj üzletrészenként 10 fillér az első betét befizetésekor mindenki megkapja a saját nevére kiállított betéti könyvecskéjét.

Szövetkezetünk igen tisztelt tagjait, valamint mindazokat, kik szövetkezetünk tagjai óhajtanak lenni felkérjük, hogy a felvétel iránt intézeti helyiségünkben (Rákóczi ut, Barts—Óvári palota) bármikor jelentkezni sziveskedjenek.

A Belvárosi Takaréék és Hitelszövetkezet igazgatósága.

Bor eladás.

Az érdeklődők szives tudomására hozzuk, hogy miként már mult évben tettük, saját termésű ismételve lehuzott boraink eladását megkezdtük. Eladó 1907. évi rizling és csemege bor, valamint 1908. évi rizling, csemege és vegyes-asztali bor még pedig akár egészben, akár 56 liter meg-haladó részletekben.

Des Echerolles Kruspör Sándor és Gilbert.
Kapuczinus-utca 20.

1845—909. tk.

Arverési hirdetményi kivonat.

A székelyhídi kir. járásbíró, mint tkvi hatóság közhírré teszi, hogy a m. kir. kincstár és csatlakoztatott társai végrehajlatóknak Laczik Márton végrehajtást szenvedő elleni végrehajtási ügyében a nagyvárad kir. törvényszékhez tartozó székelyhídi kir. járásbíró területén levő Éradony község határában fekvő következő ingatlanokra:

1. az éradonyi 100. sz. betétben I. 1—2 sorszám 1266. 1267 hszám alatt felvett Nagy-hegyi szőlőre,
2. az éradonyi 180 sz. betétben I. 1—4 sor-

szám 1087, 1088, 1089, 1090 hrszám alatt felvett Kishegyi szőlőre.

3. az éradonyi 180 sz. betétben + 1 sorszám, 1268 hrsz. alatt felvett Nagyhegyi szőlőre a végrehajtási árverést elrendelte és annak foganatosítására határidőül 1909. évi április hó 23-ik napjának délelőtti 10 óráját Éradony községbe a község-házához kitzúzte.

Kikiáltási ár az 1 pont esetében 504 korona, a 2. pont esetében 358 korona, a 3. pont esetében 716 korona, azonban az árverésre kitétt ingatlanok szükség esetén ezen árakon alul is el fog adatni.

Árverezni szándékozók tartoznak a kikiáltási ár 10 százalékát készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban letenni.

Az árverési feltételek a hivatalos órák alatt a kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóságnál és Éradony község előljárási hatóságánál tekinthetők meg.

Kelt a kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóságnál Székelyhid, 1909. március 10.

J a k a b, járásbíró.

Legkorábbi, legfinomabb, hőtermő csemegezőlőink „Csabagyöngye“- muskotály „Vibert“-sasza gyökeres oltványokban kaphatók VADAY JÓZSEF iskolaigazgatónál Körös-utca 43 szám.

TÖRLESZTÉSÉS JELZÁLOGKÖLCSÖNÖKET 10, 15, 20, 25, 30, 35, 40 és 50 évi visszafizetésre féléves részletekben,

melyekben a kamat és tőke törlesztése bennfoglaltatik, 500 koronától kezdve a legelőnyösebb feltételek mellett ad,

esetleg drága kamatozásu kölcsönöket konvertál a Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság Nagyváradon.

Kölcsönkéreseknél telekkönyvi kivonat és kataszteri birtokiv beküldése szükségeltetik.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított dr. Just-féle **Wolfram lámpát**

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40 gyertyás W o l f r a m lámpa darabja 4.50 kor. 100 gyertyásé 7 kor. 50 fill.

10 drb. egyidejű vételnél 10% eng. **Sima izzólámpa dbja 72 fillér,** tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindennemű izzólámpa különlegességek, fényképezési lámpák, ugyancsak 5 százalékkal kartell áron alól kaphatók.

Csillárok.

ívlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók a villamos telepen külön e célra épített nagy

csillár-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk villamos motorokat

1. lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban

Elvállaljuk

villamos világítási

és erőátviteli berendezések felszerelését, hővitését, átalakítását, javítását, ívlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkákat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerező telefonja 55. sz.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat

ALAPITTATOTT 1895-BEN.

DEO ADIUVANTE!

ALAPITTATOTT 1895 BEN.

Imrek Károly épület- és műbutor asztalos

Nagyvárad, Szaniszló-u. 46.

Tisztelettel értesitem igen tisztelt megrendelőimet valamint Nagyvárad és Biharvármegye igen tisztelt közönségét, hogy a szakmamba vágó mindennemű

épület- és műbutor munkákat

készítés végett elvállalok, azokat a legnagyobb gondtal és izléssel a mai kor igényeinek megfelelőleg tetszésre készítek bármely színben és mintára előnyös áráért. Nemkülönbön mindenféle butorokat átalakítok, javítok, fényezést és mattolást szakszerűen eszközök. Továbbá zárdák, intézetek, iskolák, egyesületek, gazdaságok helyiségeinek felszereléseit, azoknak gondosan való jókarban tartását illetve javítását jutányos árért vállalom fel. Magamat, valamint cégemet a nagyérdemű közönség becses pártfogásába ajánlva, minél gyakoribb megbizásaiért esedezve vagyok kiváló tisztelettel **IMREK KÁROLY.**

Lakás és műhely Szaniszló-
utca 46 szám. — Jó fiúk
tanulónak felvételnek

Helvi és vidéki meghívására
azonnal megjelenek

Alapított 1889-ben.

Alapított 1889-ben.

1023—909. tkv. sz.

Berkes Bertalan

Nagyvárad, Zöldfa-utca 21. sz. a

TELEFON 180.

TELEFON 180

A tisztaság kedvelők szives figyelmébe ajánlom »Emke« parquette és padló fénymázam, kerti butor festékeim mindenféle színben brundinom, butor, réz és ezüst tisztító szereim és cipőcrémem. Vevőimet 20 év óta elismert pontos kiszolgálásban és olcsó árban részesítem.

!! **Kérem címemre ügyelni.** !!

Árverés hirdetmény kivonat.

A nagyvárad kir. törvényezék, mint telekkönyvi hatóság, közhírré teszi, hogy a kir. kincstár végrehajtónak Kóti Gergely végrehajtást szenvedő elleni végrehajtási ügyében a nagyvárad kir. törvényezék, mint telekkönyvi hatóság területén levő a csatári 599 sz. betétben,

1. Az A I. 1—3 r. sz. alatt 1711, 1712, 1713, hrz. szám alatt foglalt a Veresdomb dűlőben levő s az 1906. évi V. t.-e. 12 § a alapján 9600 korona szőlőfelújítási költséggel terhelt szőlőre 1656 korona kikiáltási árban,

2. Az A II. 1—2 r. sz. 1468, 1469, hrz. sz. alatt foglalt s a Dómoszló tető dűlőben fekvő szőlőre 664 korona kikiáltási árban.

3. Az A III. 1—3 r. sz. 1465, 1466, 1467 hrz. sz. alatt a Dómoszló tető dűlőben fekvő

szőlőre 744 korona kikiáltási árban a végrehajtási árverést elrendelte s annak foganatosítására határnapul az 1909. évi április hó 24 napjának d. e 10 óráját Csatár község házához kintüzi.

Az árverésre kitélt ingatlanok azonban ezen kikiáltási árak $\frac{2}{3}$ -ad részén alul nem fog eladatni és ha ez az összeg mint vételár meg nem ígérték az árverés mint sikertelen a kiküldött által fel fog függesztetni

Árverezni szándékozók tartoznak a kikiáltási ár 15 százalékát készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban letenni.

Az árverési feltételek a kir. törvényezéknel, mint tkv. hatóságnál és Csatár község elöljáróságánál tekinthetők meg.

Nagyvárad, 1909. évi január hó 17. napján.
A kir. törvényezék mint telekkönyvi hatóság.

Kiss András,
kir. törvényszéki bíró.

MEGJELENT és KAPHATÓ

minden könyvkereskedésben és tőzsdében

a

„Nagyváradai Címtár.”

Ára 6 korona.

Ára 6 korona.

Tartalmaz 50,000 címet.

Az 1908. év DECEMBER és 1909. év JANUÁRI összeírás alapján
összeállította: KEMÉNY L. IGNÁC tb. rendőralkapitány.